

Kardinaal Cardijnlaan (Roeselare, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017F304

Juni 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert nv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge, 2023

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert nv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	5
1.1 Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Onderzoeksopdracht	7
1.2.1 Onderzoekskader	7
1.2.2 Juridische context	7
1.2.3 Randvoorwaarden	7
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	8
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	9
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	10
1.2.6.1 Methode	10
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	10
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	10
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	10
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	11
1.3 Assessmentrapport	12
1.3.1 Ruimtelijke situering	12
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	13
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	14
1.3.2.2 Geologie	15
1.3.2.2.1 Tertiair	15
1.3.2.2.2 Quartair	16
1.3.2.3 Bodem	17
1.3.2.3.1 Bodemtypes	17
1.3.2.3.2 Bodemerosie	18
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	19
1.3.2.5 Hydrografie	21
1.3.3 Gekende archeologische waarden	22
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	22
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	22
1.3.3.1.2 Historische kaarten	23
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	26
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	30
1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader	34

1.4	Synthese	35
1.4.1.1	<i>Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed</i>	<i>35</i>
Deel 2:	Bibliografie	36
Deel 3:	Bijlagen	37

FIGURENLIJST (2017F304)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van het kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 3: Visualisatie van de geplande werken.....	9
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	12
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (Bron: Geopunt)	14
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)	15
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)	16
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).....	17
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2017 (Bron: Geopunt)	18
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).....	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, december 1917 (Bron: Memory Maps - Roeselare 10-20SE2-3A-171217).....	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ministeriekaart, 1950-1970 (Bron: Geopunt)	26
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	27
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	27
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)	28
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)	28
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	29
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)	30
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. het cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)	34

TABELLENLIJST (2017F304)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	5
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	13
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	26
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	30

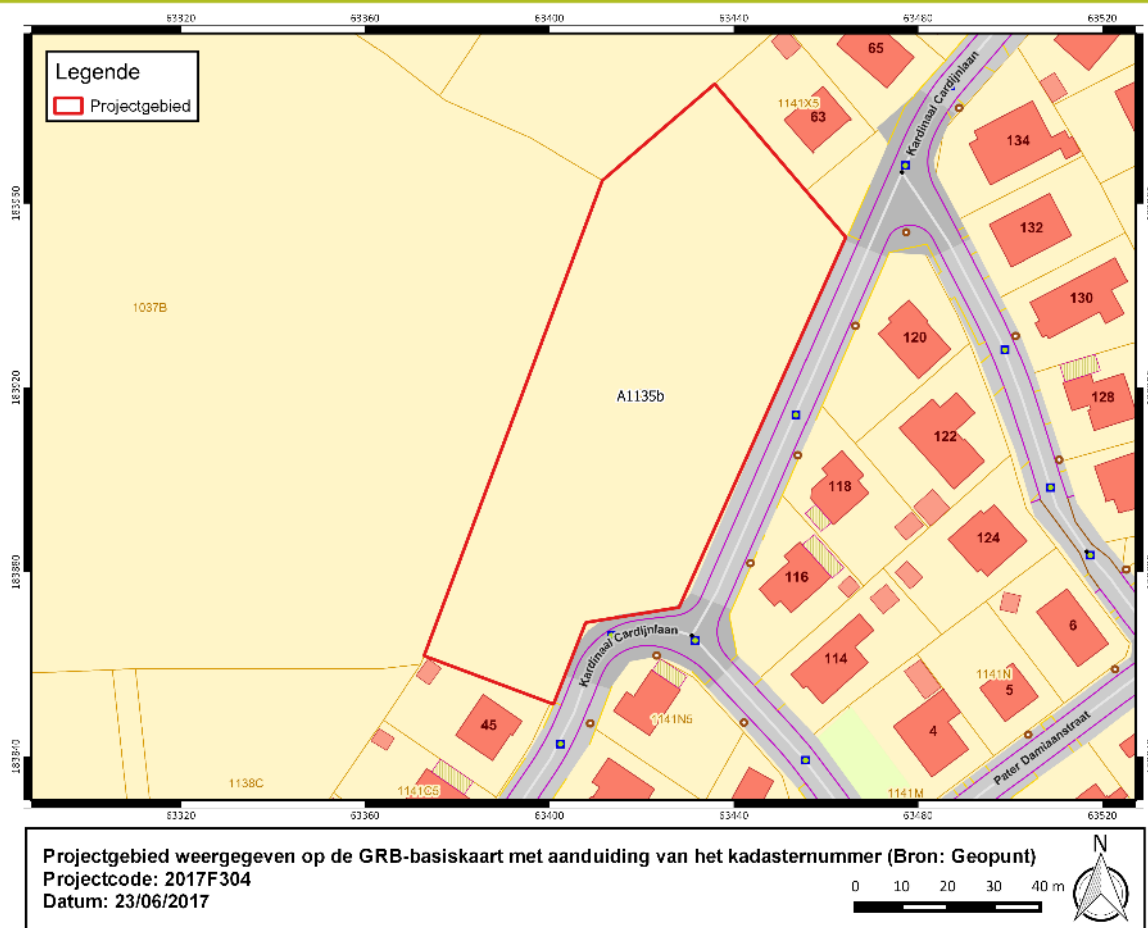
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

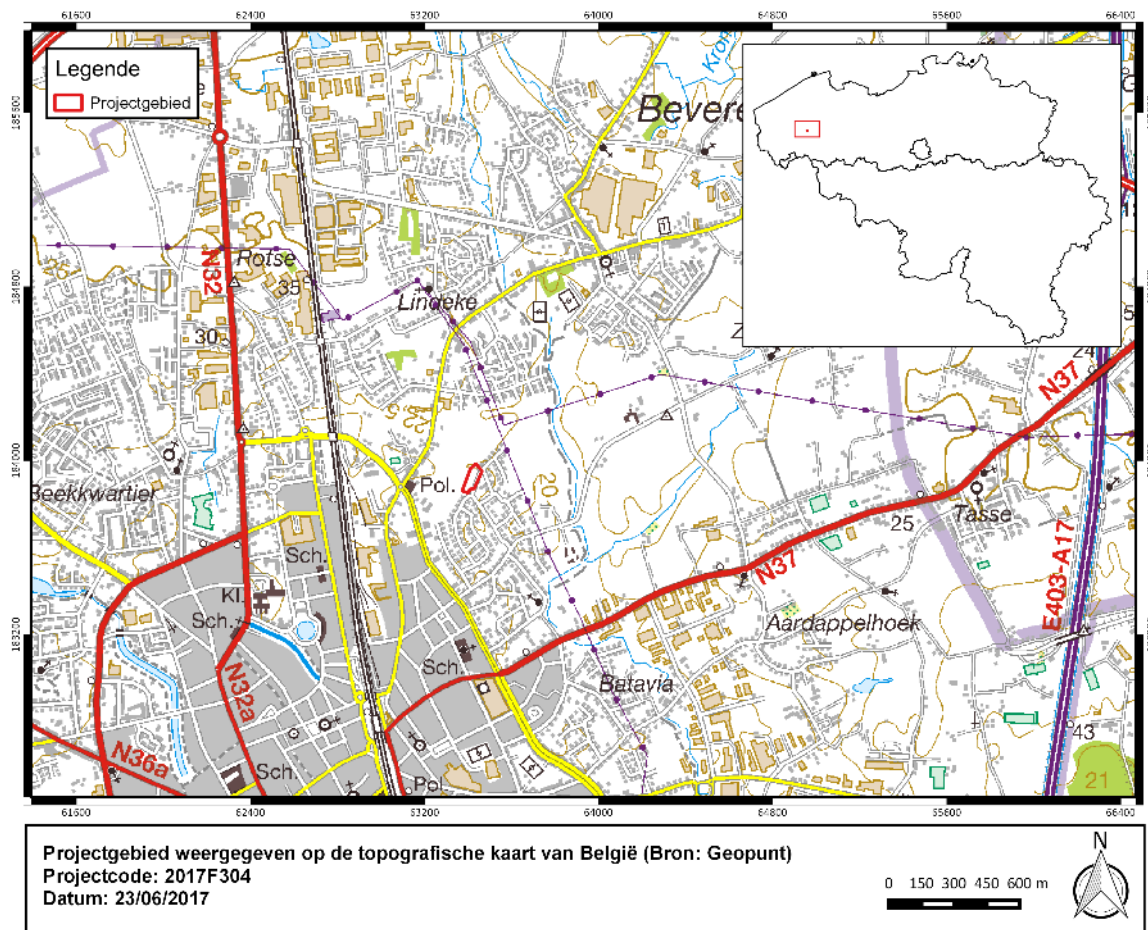
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Roeselare
	Deelgemeente	/
	Postcode	8800
	Adres	Kardinaal Cardijnlaan 8800 Roeselare
	Toponiem	Kardinaal Cardijnlaan
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 63278 Y _{min} = 183809 X _{max} = 63560 Y _{max} = 184005
b) Het kadaasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Roeselare – 1 ^e Afdeling - Sectie A - nr. 1135/b Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van het kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een verkaveling van 18 loten. Het projectgebied wordt in deze studie Kardinaal Cardijnlaan genoemd. Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van Kardinaal Cardijnlaan Roeselare. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan integraal in woongebied. Het terrein bevindt zich noch in een zone waar geen archeologie verwacht wordt, noch in een vastgestelde archeologische zone, noch in een archeologische site. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 0.6 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Op een groot deel van het terrein bevinden zich momenteel bomen. Alvorens een proefsleuvenonderzoek te kunnen uitvoeren, dienen deze gekapt te worden, waarvoor een kapvergunning vereist is.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Kardinaal Cardijnlaan werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

Voor dit dossier werd reeds een bekrachtigde archeologienota opgesteld met ID 3999. De huidige archeologienota kadert binnen een aanpassing van het verkavelingsplan. De oppervlakte, contour en locatie van het projectgebied bleef hierbij ongewijzigd.

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Voor dit dossier werd reeds een bekrachtigde archeologienota opgesteld met ID 3999. De huidige archeologienota kadert binnen een aanpassing van het verkavelingsplan. De oppervlakte, contour en locatie van het projectgebied bleef hierbij ongewijzigd.

De opdrachtgever plant een verkaveling van 15 loten. De totale oppervlakte van het onderzoeksterrein bedraagt 5921 m², hiervan is 4025 m² bestemd voor private loten en 1896 m² voor openbare ruimte. Zie bijlage 1 voor een gedetailleerd plan van de verkaveling.

Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het hiermee gepaard gaande werfverkeer en de mogelijk toekomstige ingrepen binnen de individuele kavels, het potentieel aanwezig archeologisch niveau over het volledige plangebied bedreigen. Bijgevolg wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een **integrale verstoring van het terrein.**

Figuur 3: Visualisatie van de geplande werken

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Loopgravenkaart

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

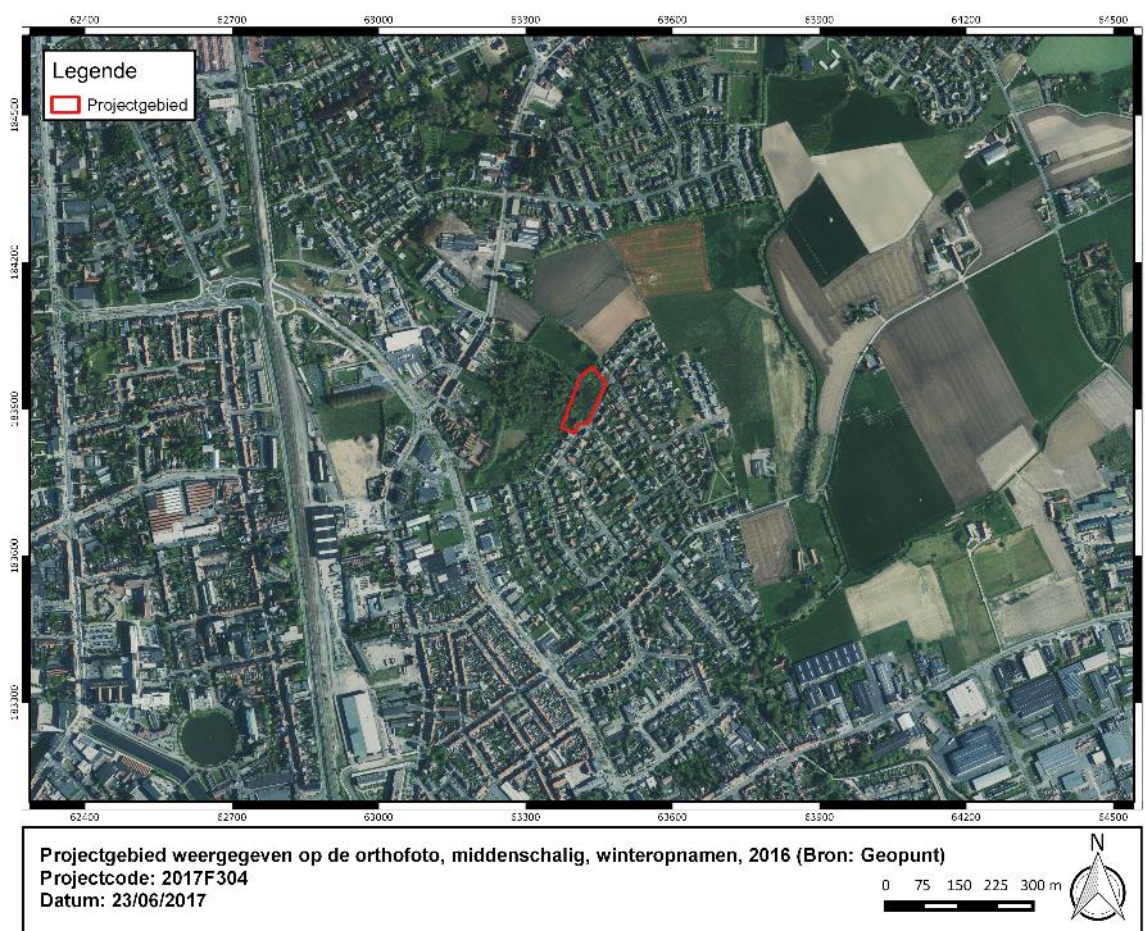
1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Roeselare, in de provincie West-Vlaanderen. Roeselare is gelegen aan de Mandel en het kanaal Roeselare-Ooigem, aan de weg Brugge-Menen en de spoorlijn Brugge-Kortrijk. De oostzijde van de locatie grenst aan de Kardinaal Cardijnlaan. Ca 300 meter ten westen loopt de Beversesteenweg. De stadskern van Roeselare situeert zich ca. 2,2 kilometer ten zuidwesten.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

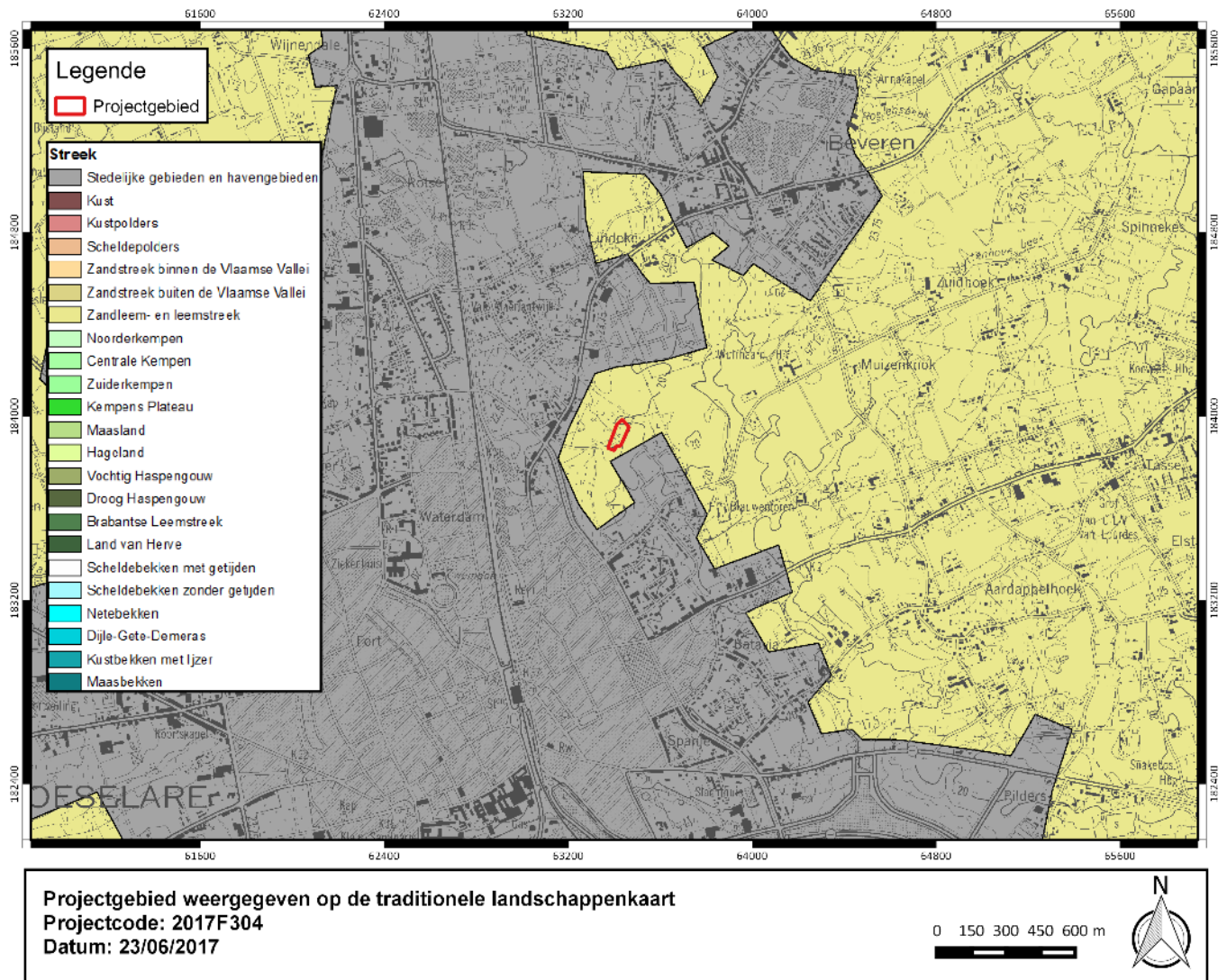
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Kortemark (Fm. Tielt)
Quartair	Type 1: eolische afzetting
Bodemtypes	Sbc, OB, Lep(o)
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar tot zeer laag
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Ca. 21,5 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken: Mandel) Waterlopen: Krommebeek

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in de zandleem- en leemstreek.

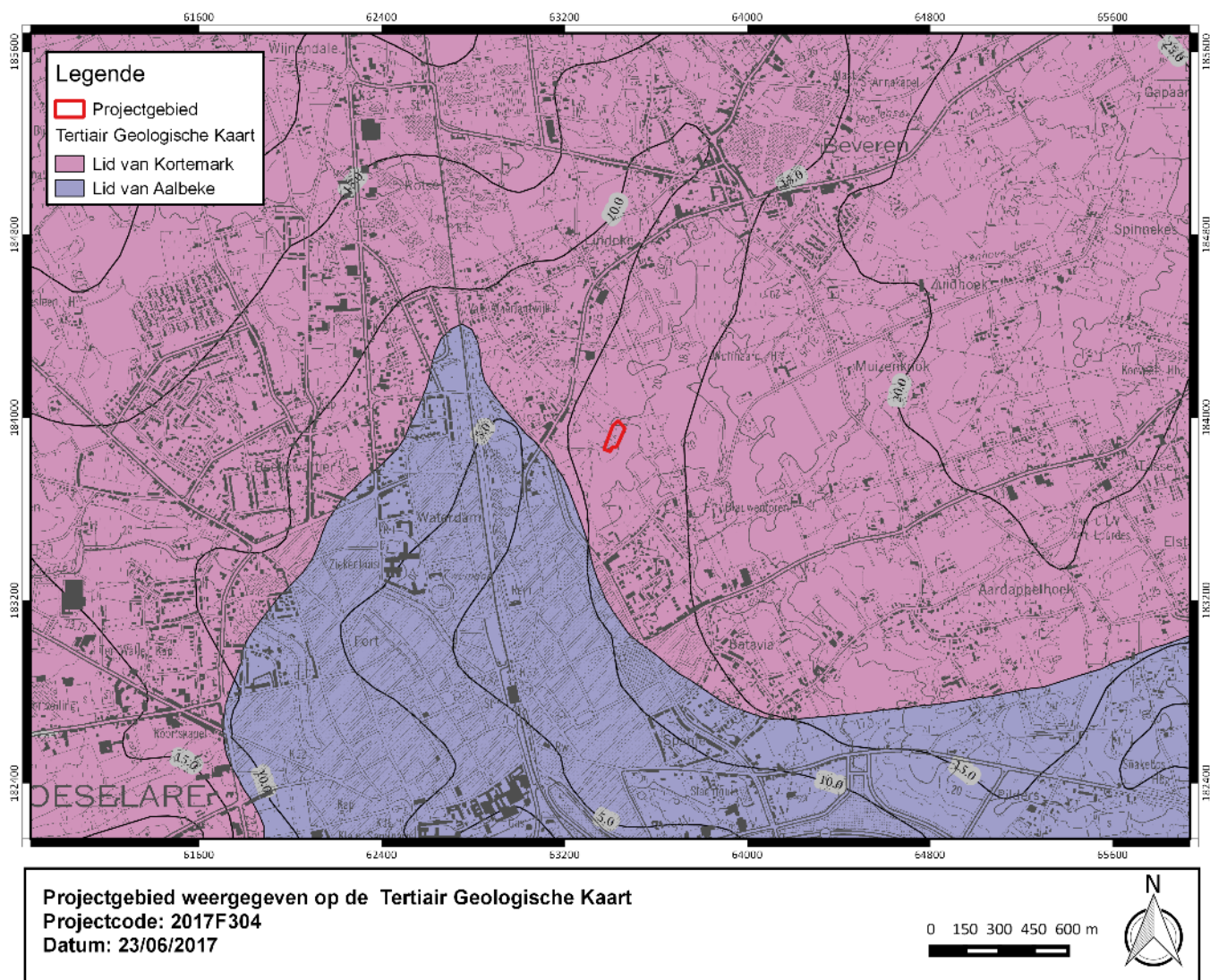
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Kortemark** (Formatie van Tielt). De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

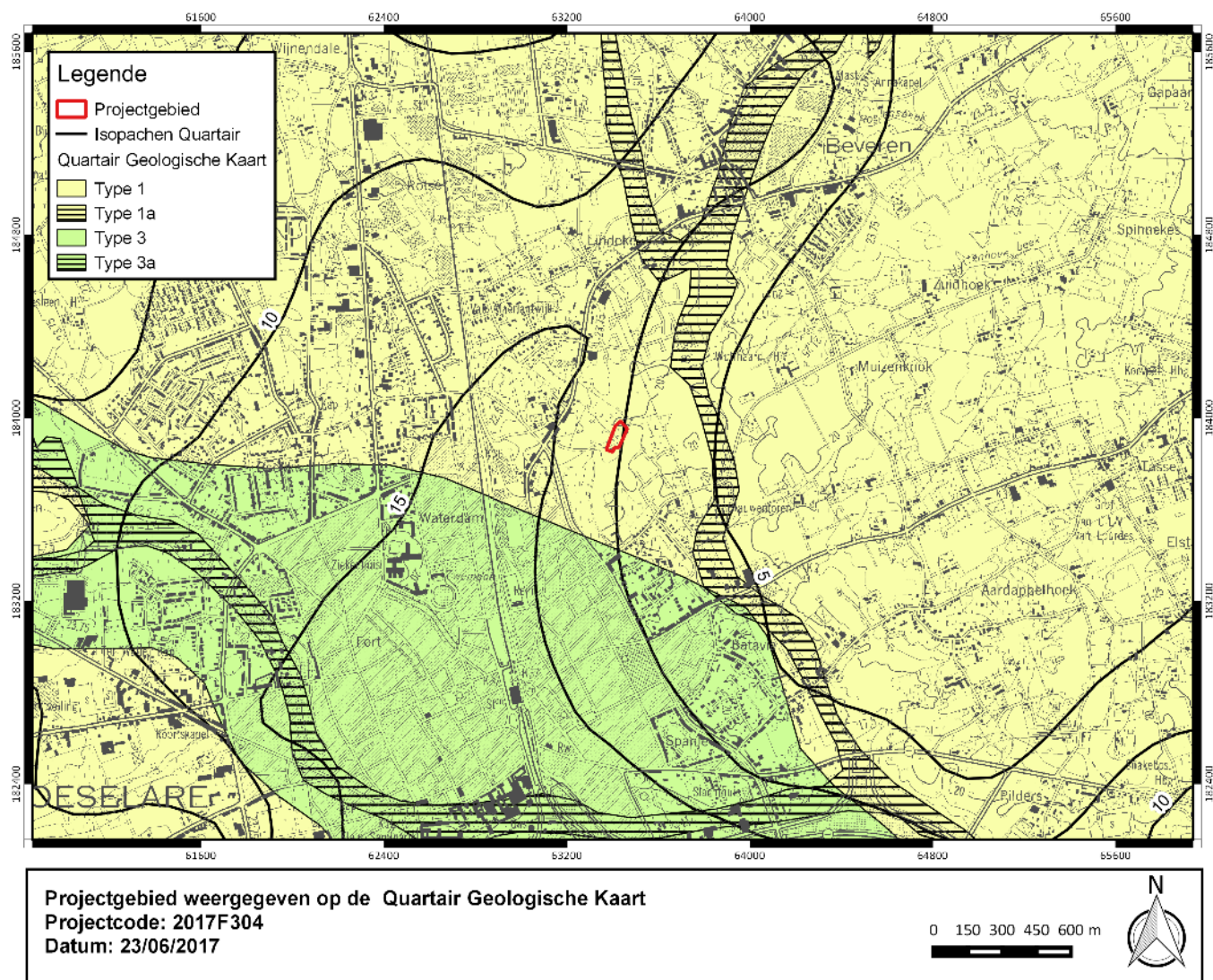
Het oudste lid is het **Lid van Kortemark** en bestaat uit horizontaal gelamineerd fijn zandig grof silt en kleiig-siltig zeer fijn zand. Het is afgezet in de overgangszone tussen de buitenkust en de open shelf.

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2.2 Quartair

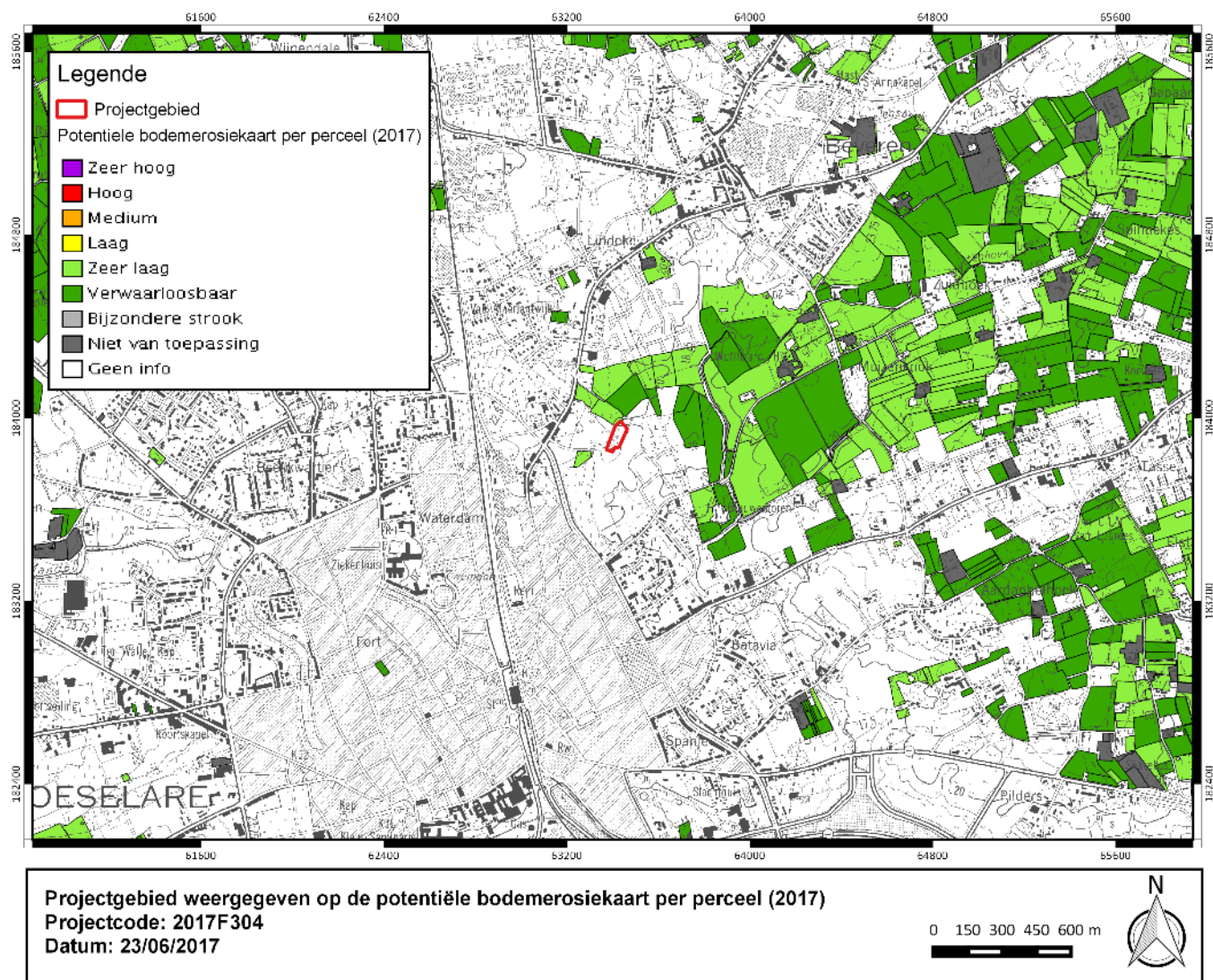
Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.3.2 Bodemerosie

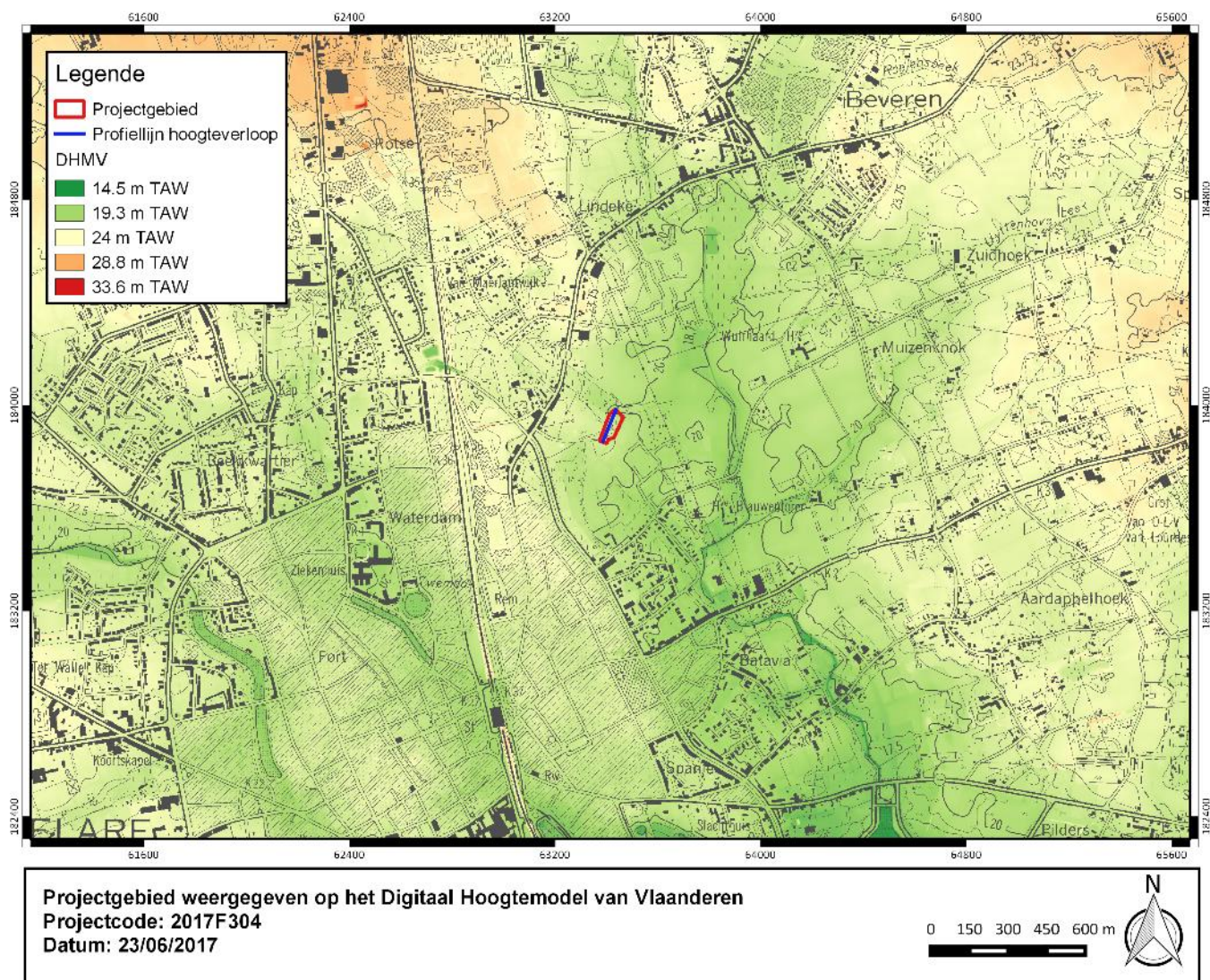
De potentiële bodemerosie is niet gekarteerd voor het projectgebied maar gezien de percelen errond een potentiële bodemerosie hebben tussen verwaarloosbaar en zeer laag kan er verondersteld worden dat het projectgebied tevens een verwaarloosbare tot zeer lage potentiële bodemerosie heeft.

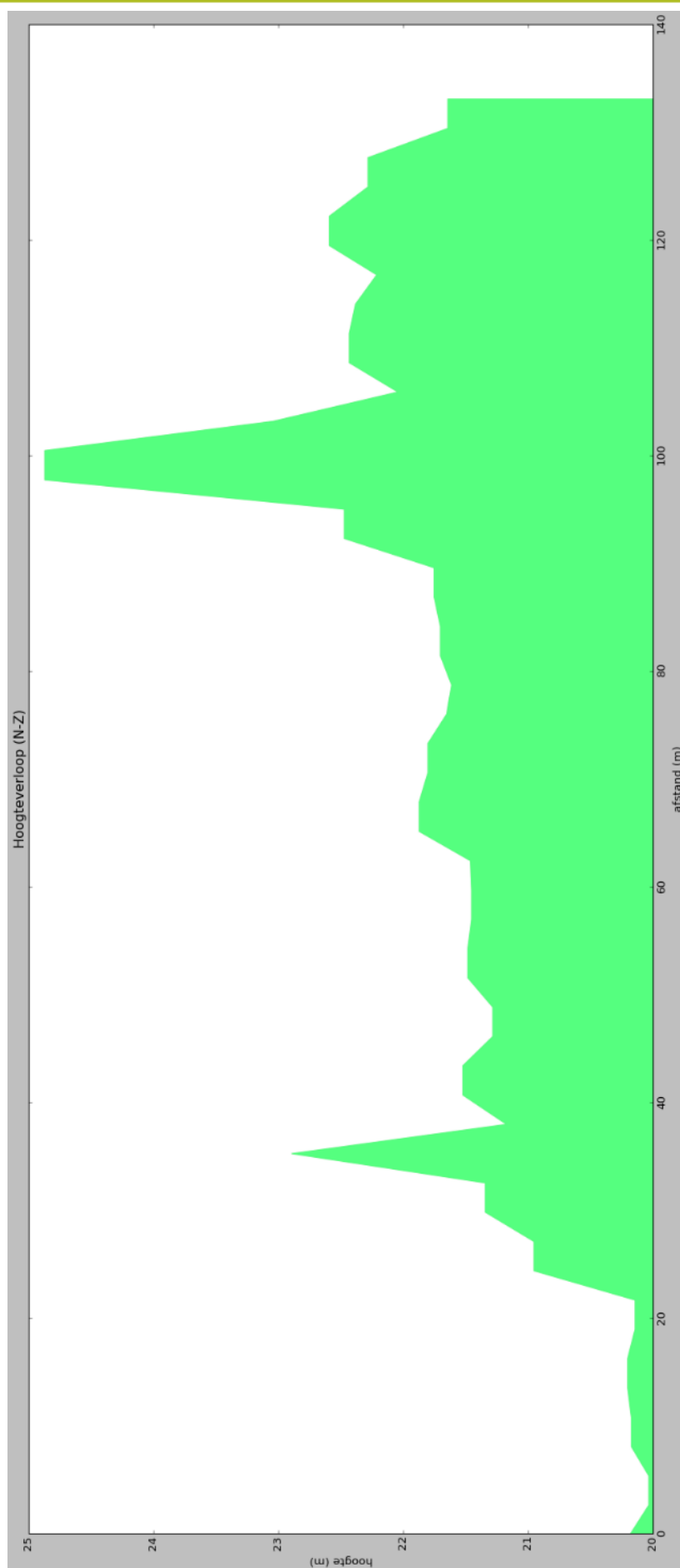
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2017 (Bron: Geopunt)

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen op ca. 21,5 m TAW en is gelegen in een kleine alluviale vallei. Naar het noorden toe is er een stijging op te merken in het reliëf tot meer dan 33 m TAW.

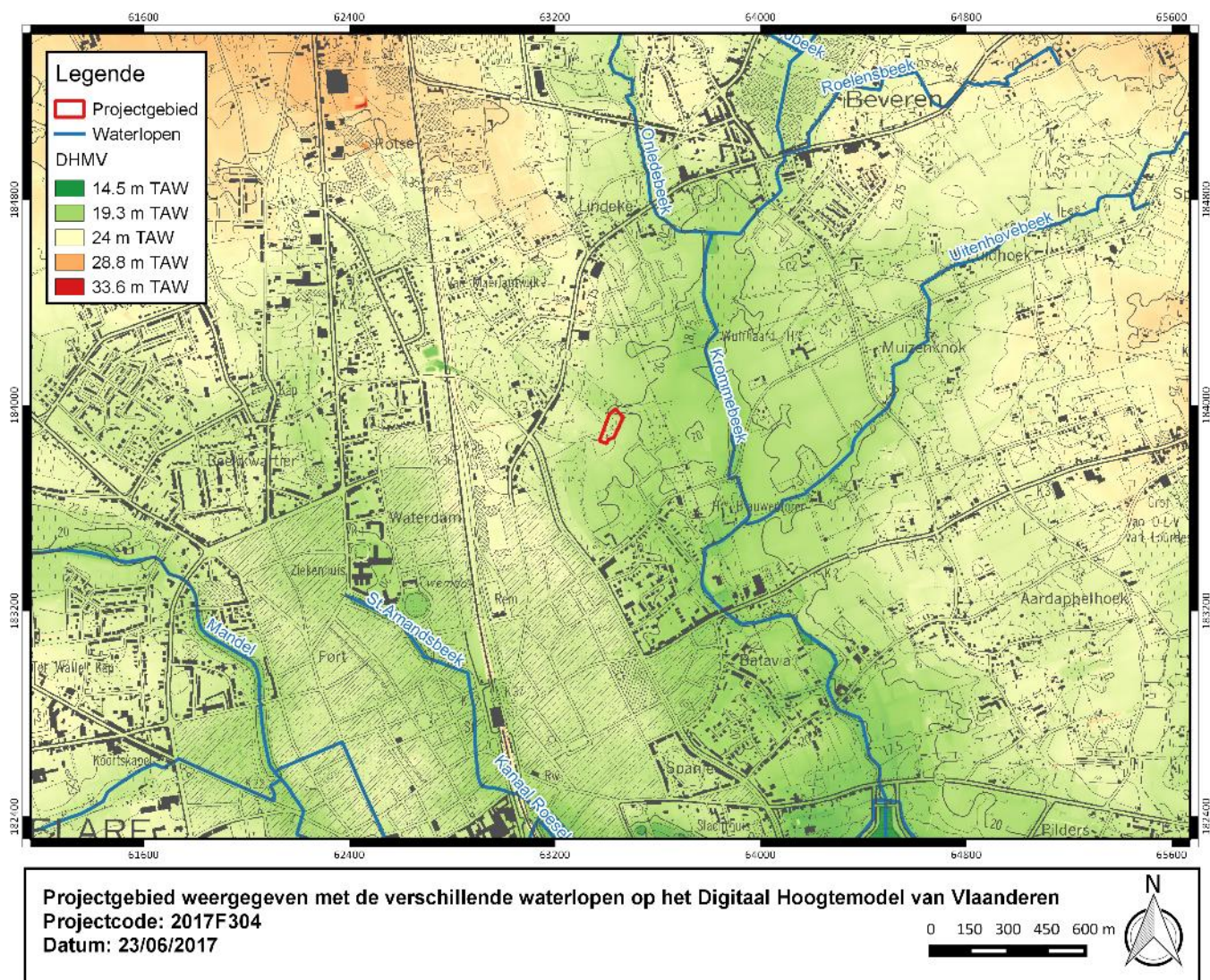
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt)

Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Leiebekken (deelbekken: Mandel). Ten oosten stroomt de Krommebeek.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt)

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

De oudste sporen van menselijke activiteit in het grondgebied van Roeselare dateren uit het epipaleolithicum. Deze eerste nederzettingen met woningen op palen en platforms situeren zich op de hoger gelegen zandruggronden aan de Mandel. De pre-stedelijke kern zou ontstaan zijn aan het kruispunt van de Romeinse diverticula Bavai-Aardenburg en Doornik-Oudenburg. De stad ontwikkelt zich geleidelijk van een Romeinse villa over een vicus naar een kleine stedelijke kern. De eerste vermelding is als *Roslar* in 822 in een oorkonde waarin Lodewijk de Vrome het gebied schenkt aan de Sint-Pietersabdij. In 957 krijgt Roeselare reeds een wekelijkse markt.

De heerlijkheid Roeselare bestaat uit het zogenaamde 'Roeselare-Binnen' en 'Roeselare-buiten' en is verdeeld in 23 heerlijkheden. In de late middeleeuwen fungeert Roeselare als een centrum van weefnijverheid, doch aan het eind van de 15de eeuw is er een recessie omwille van de concurrentie van omringende steden. Vanaf de 16de eeuw is er een geleidelijke reconversie naar de linnenijverheid die zich verder zal ontwikkelen gedurende de relatief rustige periode onder Albrecht en Isabella (1598-1621). De economische heropleving komt tot een eind ten gevolge van de Frans-Spaanse oorlogen.

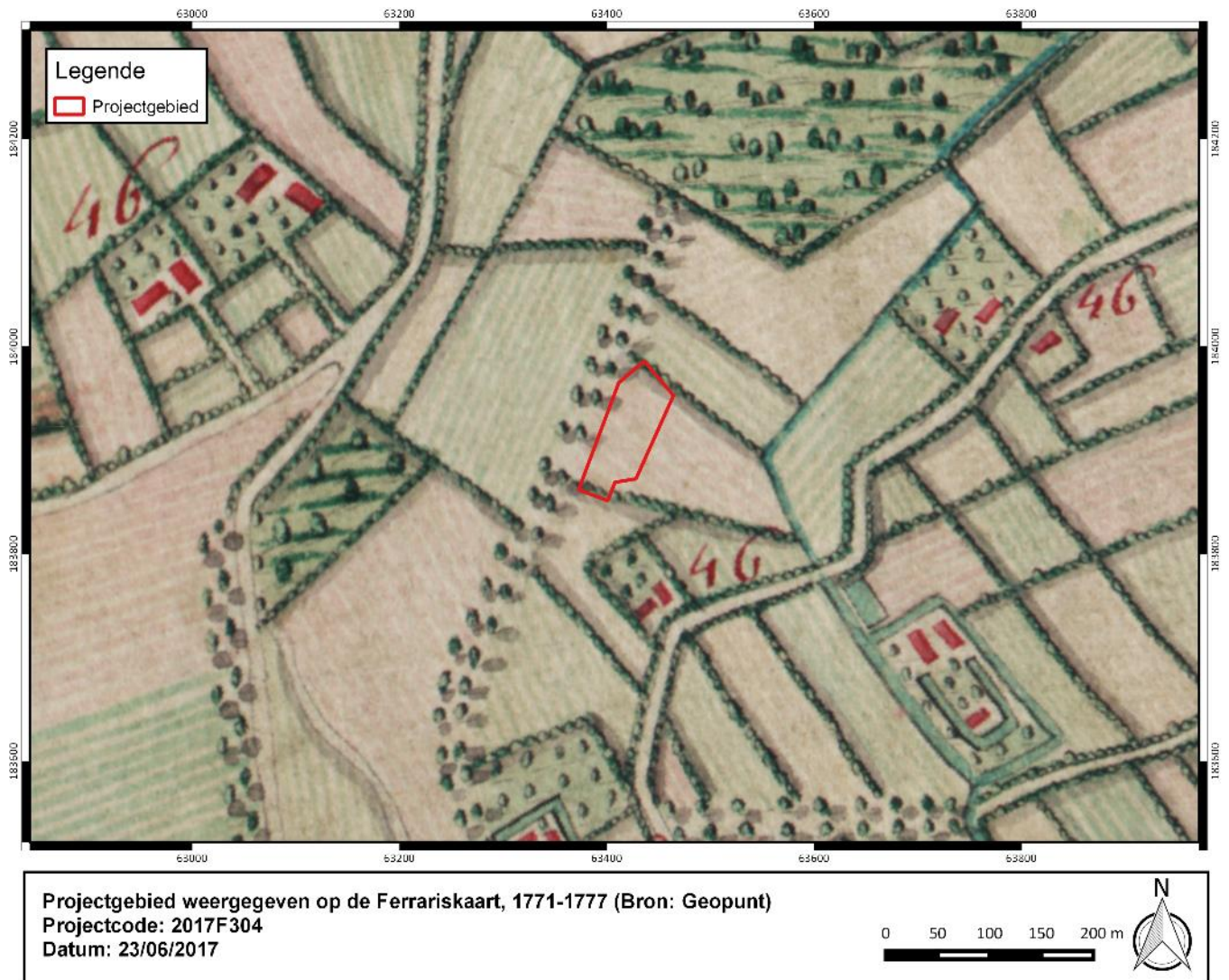
De Oostenrijkse periode luidt een periode van relatieve welvaart in. In 1751-1754 wordt de steenweg Brugge-Roeselare-Menen-Rijsel aangelegd, en de Franse aanwezigheid drijft de linnenproductie de hoogte in. De linnenweverij kan in de 19de eeuw echter niet concurreren met de mechanisch gesponnen garen uit Engeland, wat resulteert in nieuwe infrastructuurwerken en de uitbouw van transportmogelijkheden. In de tweede helft van de 19de eeuw worden verschillende spoorwegen aangelegd. De doorgedreven mechanisering en de bouw van fabrieken leidt tot een aanzienlijke demografische groei en een stadsuitbreiding.

In oktober 1914 woedden gevechten langs de oostelijke stadzijde, het kanaal en in de Aardappelhoek, waarbij ca. 150 gebouwen in as worden gelegd. Roeselare zal zich gedurende WO I in het Duitse 'Etappengebied' bevinden met aan de westelijke stadsgrens de 'Flanderstellung'. De stad ontwikkelt zich tot een knooppunt van het Duitse militaire transport. Vanaf juli 1917 is er een toename van Britse bombardementen met veel verwoestingen tot gevolg. Vanaf 7 januari 1918 is er een aanleg van Duitse verdedigingswerken in het O.-stadsdeel; in september 1918, plaatsen zij twee verdragende kannonnen op het oefenplein bij de Spanjemolen. Gezien de nabije ligging van het projectgebied bij het station is het niet ondenkbaar dat er ter hoogte van het onderzoeksterrein schermutselingen hebben plaatsgevonden. Gedurende WO II kent de stad Roeselare weinig schade.

Het betoelagen van de woningbouw na W.O. II stimuleert het bouwen van sociale woonwijken in nieuwe gebieden rondom de stad.¹

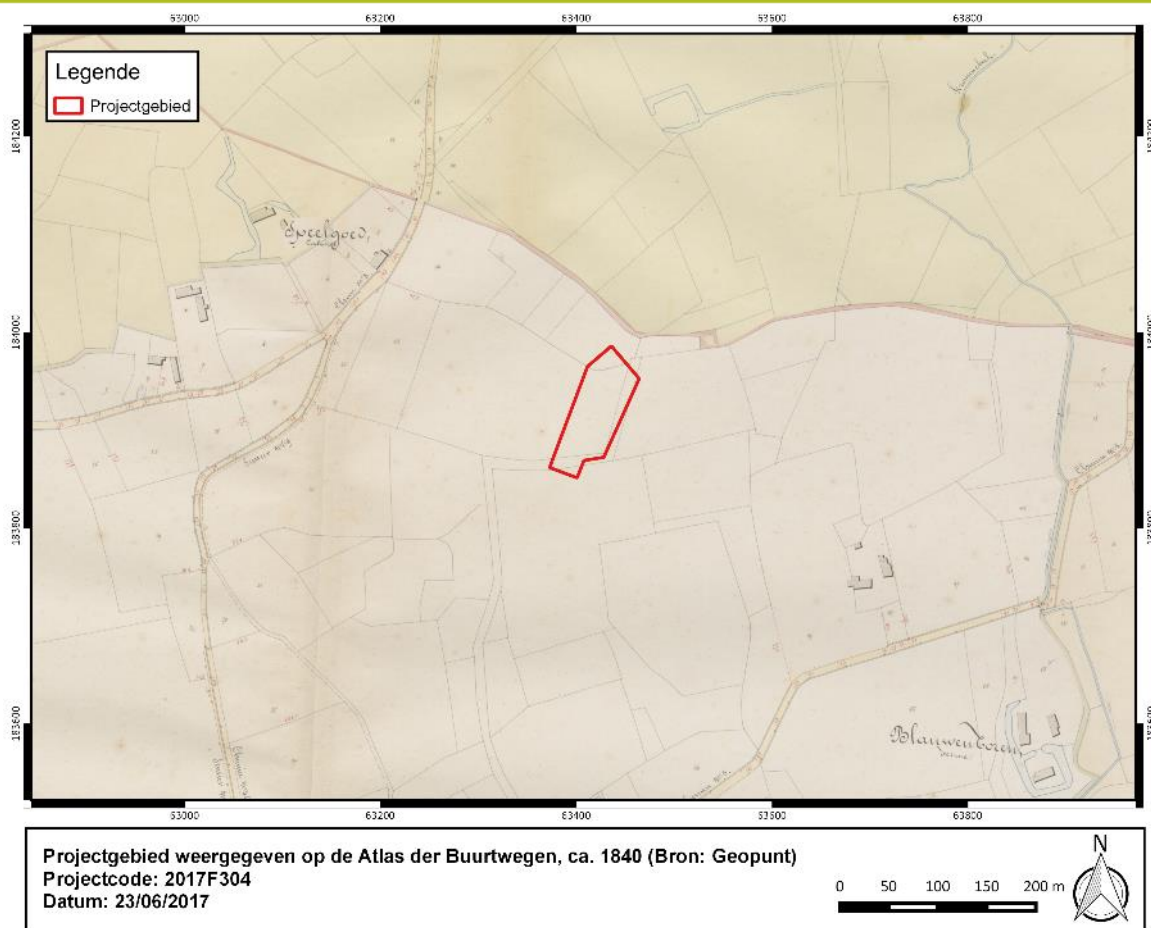
¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Roeselare [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120731> (geraadpleegd op 30 juni 2017).

1.3.3.1.2 Historische kaarten

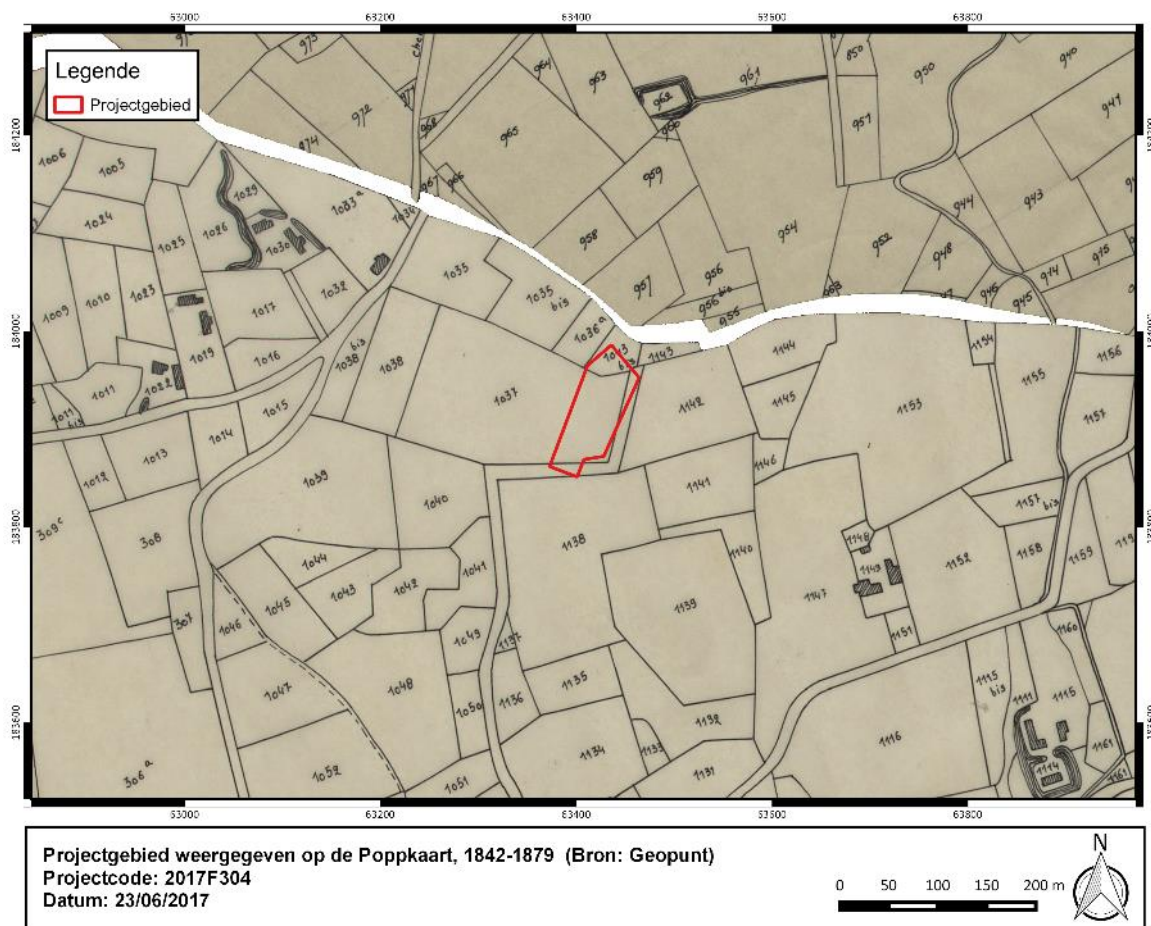

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

De Ferrariskaart toont geen bebouwing ter hoogte van het onderzoeksterrein. Het plangebied bestaat volledig uit akkerland. Langs heen de westzijde is er een dubbele bomenrij waarneembaar. In de nabije omgeving van het plangebied is er verspreide hoevebouw.

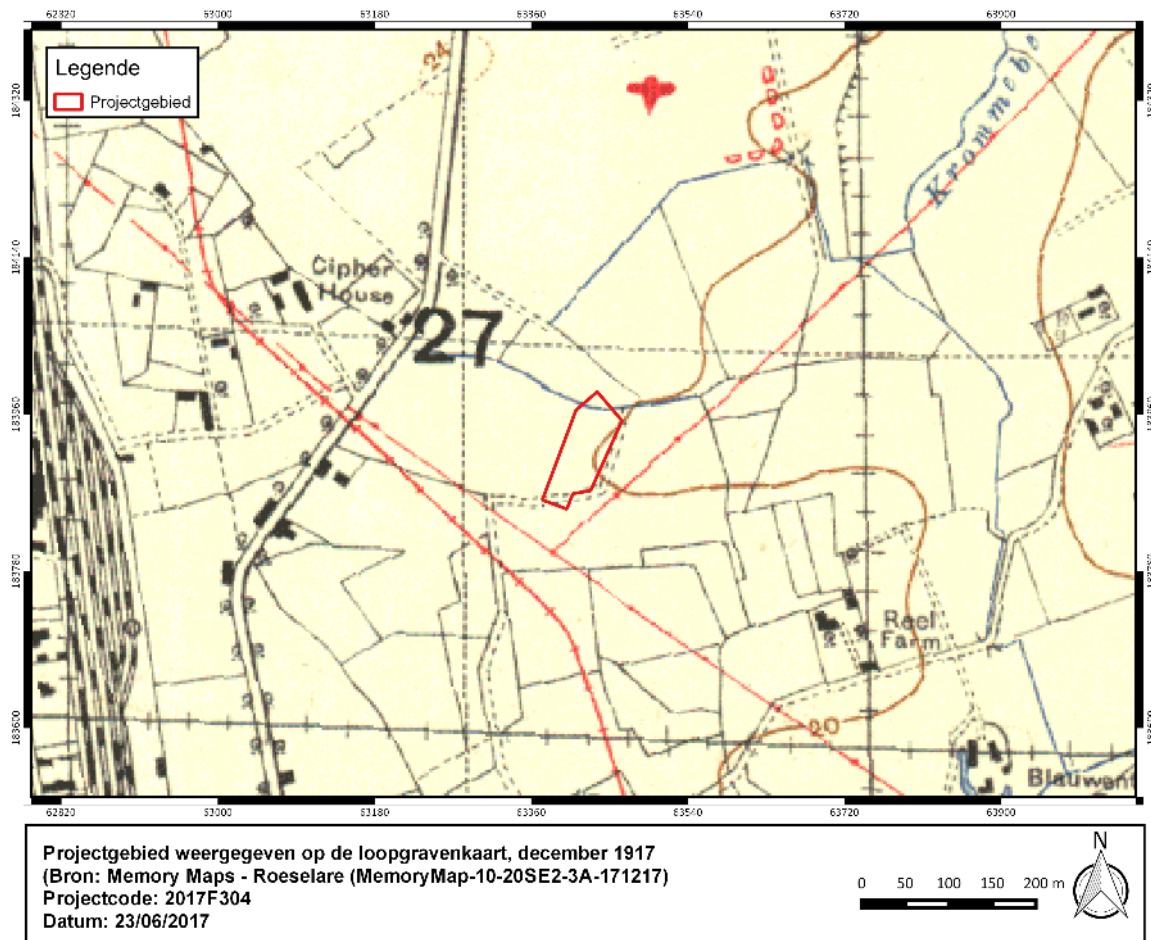

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

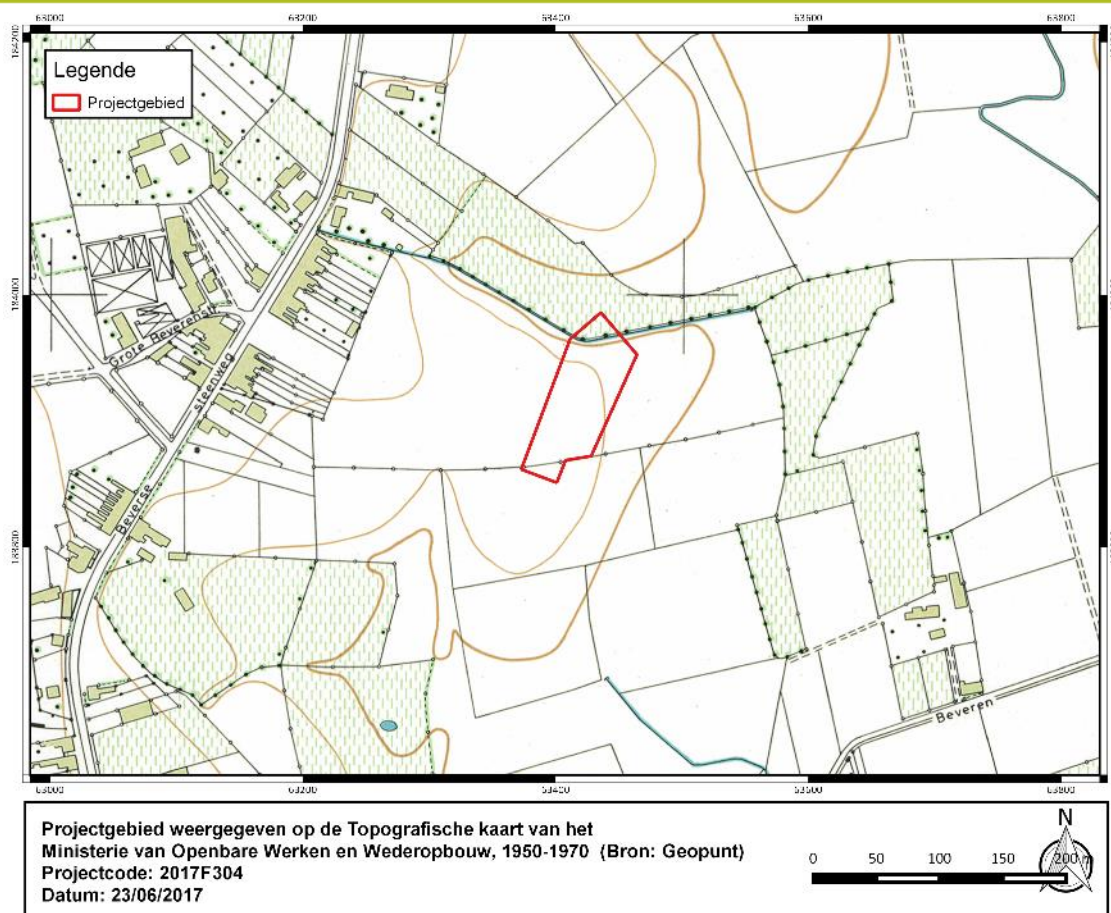
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

De Atlas der Buurtwegen toont geen bebouwing ter hoogte van het onderzoeksterrein. Doorheen de oostzijde van het plangebied loopt een smalle weg. In de nabije omgeving van het onderzoeksterrein is verspreide bebouwing waarneembaar. De Poppkaart toont een quasi gelijk beeld.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, december 1917 (Bron: Memory Maps - Roeselare 10-20SE2-3A-171217)

Tijdens de Eerste Wereldoorlog lag het terrein in het Duitse hinterland, de loopgravenkaart wijst niet op de inrichting van defensieve structuren binnen de grenzen van het plangebied. Gelet op de nabijheid van het station van Roeselare, ca. 1km ten zuidwesten, is het echter niet uitgesloten dat in de omgeving schermutselingen hebben plaatsgevonden. Ten zuiden van het plangebied loopt een smalspoorweg, ten noorden situeren zich een aantal barakken en een vliegveld.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ministeriekaart, 1950-1970 (Bron: Geopunt)

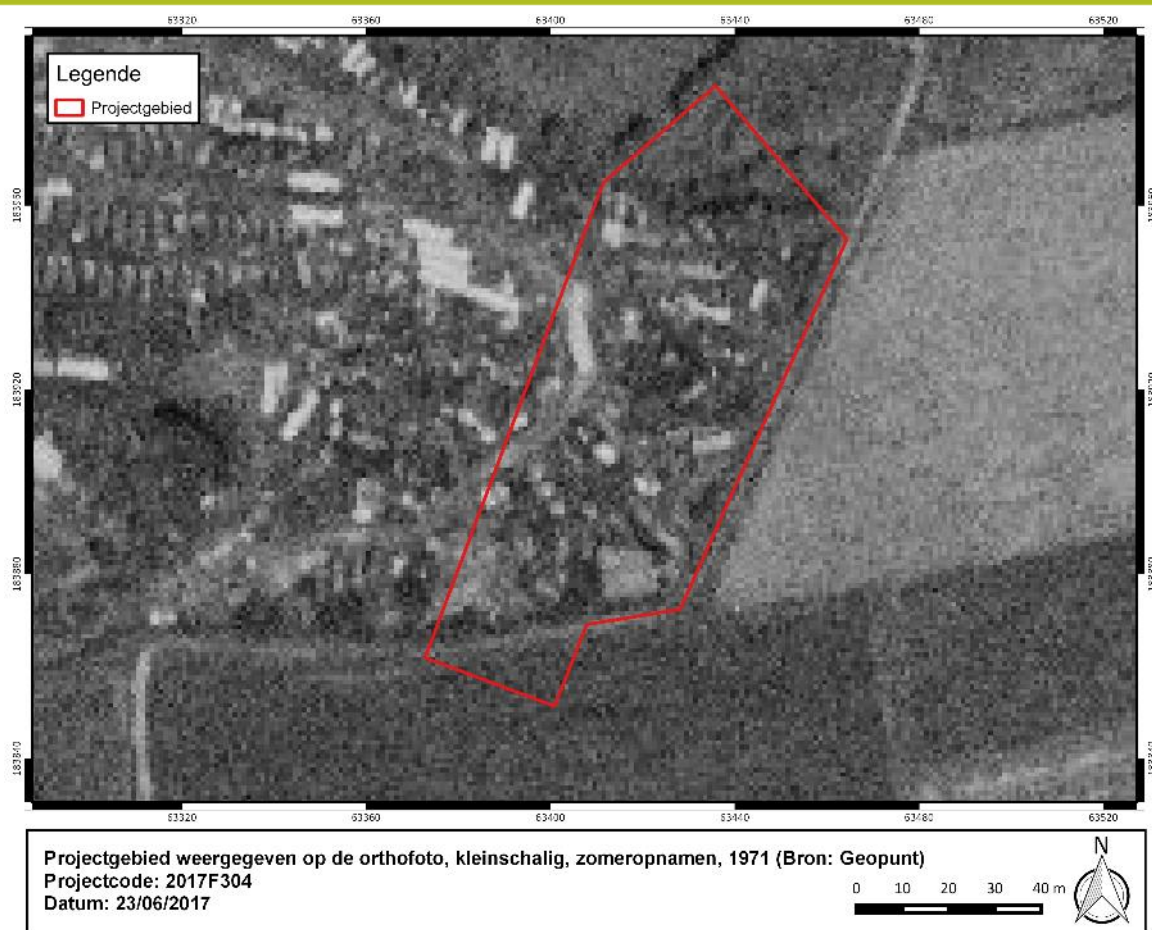
De Ministeriekaart toont geen bebouwing ter hoogte van het onderzoeksterrein. Doorheen de noordzijde van het plangebied stroomt een fijne waterweg. Het tracé van de huidige Kardinaal Cardijnlaan is nog niet waarneembaar.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Ferraris	1771-1777	Akkerland
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Geen bebouwing, smalle weg
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Geen bebouwing, smalle weg
Loopgravenkaart	1917	Geen bebouwing
Ministeriekaart	1950-1970	Geen bebouwing, waterweg

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

Er is weinig evolutie tussen de orthofoto van 1971 en deze van 2016. Het projectgebied is niet bebouwd en bestaat uit grasland met boomgroei. Op de orthofoto's van 1971 en deze van 1979-1990 is er in het zuidelijk deel van het plangebied een smalle weg waarneembaar. Vanaf de orthofoto van 2000-2003 is de Kardinaal Cardijnlaan zichtbaar.

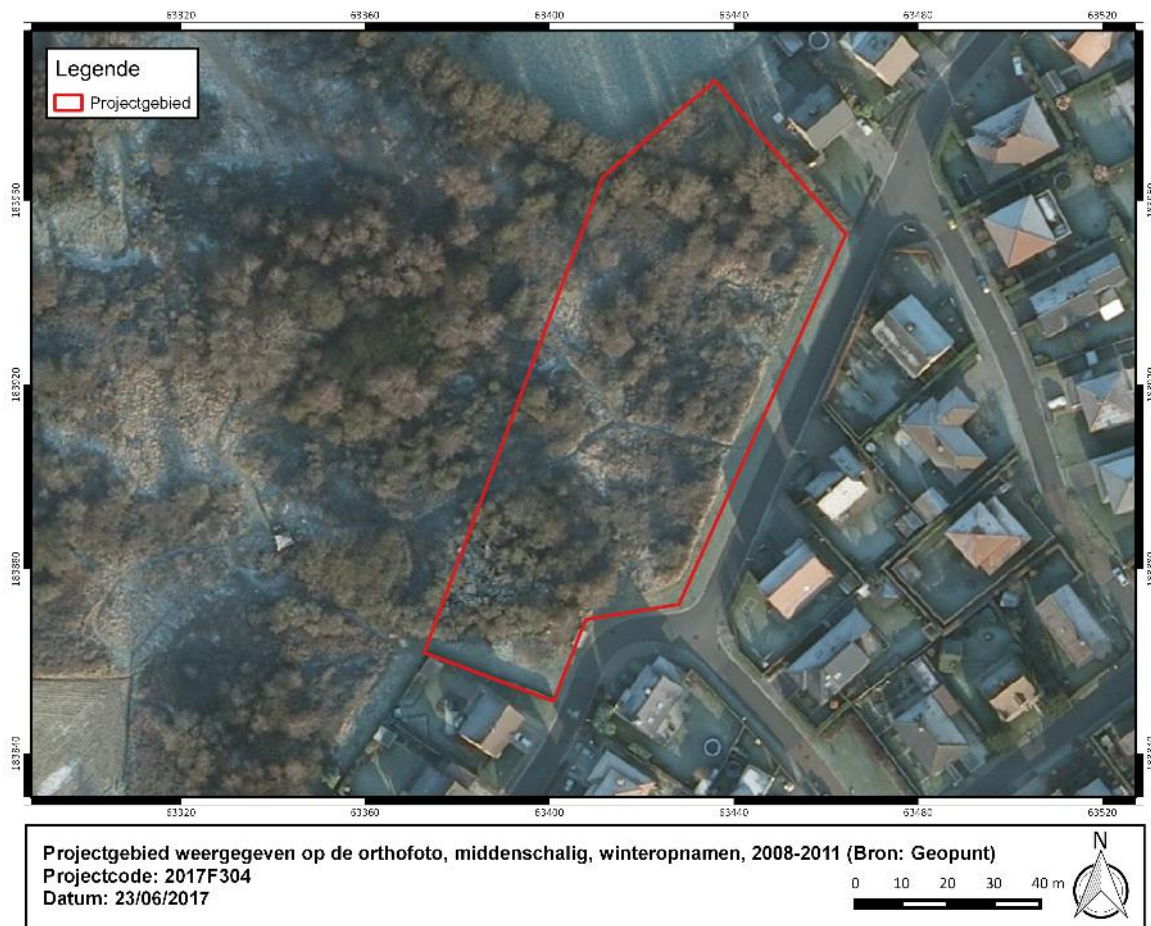
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

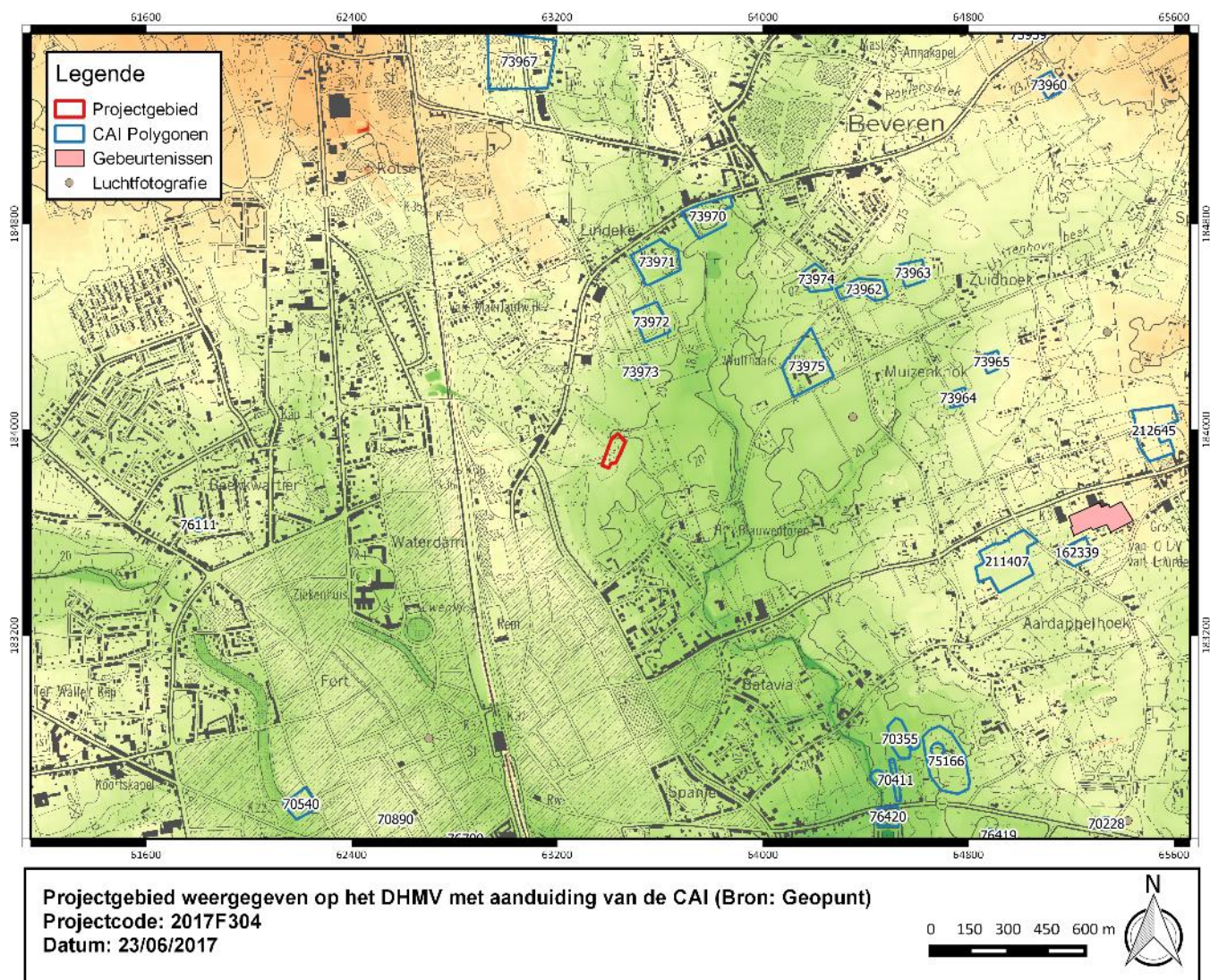
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Op het plangebied of in de directe omgeving zijn geen archeologische waarden gekend. In de ruime omgeving zijn ten noordoosten en oosten van de planlocatie hoofdzakelijk laatmiddeleeuwse hoeves met walgracht gekend op basis van cartografische bronnen. Ten zuidoosten en zuidwesten zijn langsheen de Krommebeek in hoofdzaak Romeinse vindplaatsen gekend. Ook werd sporadisch materiaal uit het mesolithicum en/of neolithicum gerecupereerd in de ruime omgeving.

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

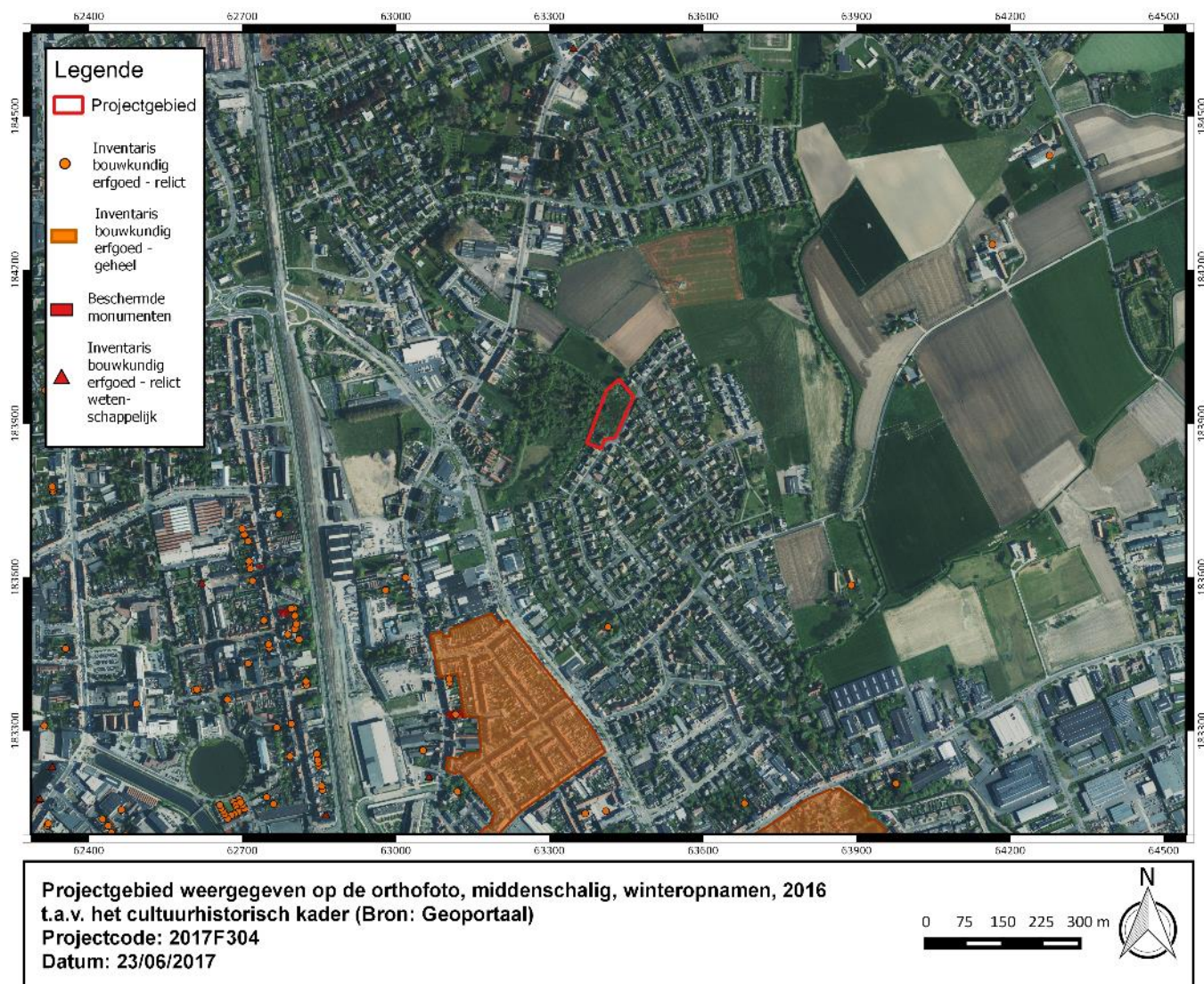
CAI nummer	Omschrijving
70228	Controle van werken (1977); NK: 150 meter
	Finaal-Paleolithicum: een kling
70355	Veldprospectie; NK: 150 meter
	Romeinse tijd: Vondstenconcentratie van Romeins materiaal: aardewerk, imbrices en tegulae

CAI nummer	Omschrijving
	Bron: GODERIS J., J. TERMOTE 1987: Prospectie en vooronderzoek te Roeselare Bedrijventerrein Haven, in Westvlaamse Archaeologica, 3, 1, p. 29-36.
70411	Controle van werken (1986); NK: 150 meter Midden-Romeinse tijd: steen-en pannenbakkerij - De dakpanoven ligt ten noorden van de kleiwinningskuil, op een hogergelegen zandrug. De bovenbouw van de oven is niet gevonden. De vloer van de (cirkelvormige) stookkamer was wel gedeeltelijk bewaard. Verder was er een stookgang en een stookplaats. De resten van een holle boomstam werden geïnterpreteerd als tochtregelaar. - Ten zuiden van de dakpanoven werd een concentratie dakpanfragmenten, waaronder veel misbaksels, aangetroffen. In de nabijheid hiervan trof men verbrande aarde aan. Deze vondst werd geïnterpreteerd als kleiwinningskuil, uitgezet in het alluvium van de Mandel en de Kromme Beek. De kuil werd secundair gebruikt als stortplaats voor ovenresten en misbaksels. Bron: Vanbrabant, K. & Goderis, J. 1997, Noodonderzoek van een Romeinse dakpanoven te Roeselare In: Romeinendag 27 maart 1997, 20-24.
70540	Onbepaald (1899); NK: toponiem Midden-Romeinse tijd: Mesheft in de vorm van een buste van Minerva, in brons. (bewaard in KMKG, Brussel) Bron: GODERIS J. 1994: Twee Romeinse mesheften gevonden te Roeselare, in Westvlaamse Archaeologica, 10, p. 61-69.
70890	Controle van werken (1983, Goderis); NK: 250 meter Middeleeuwen: aardewerk
73960	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
73964	Indicator cartografie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
73965	Indicator cartografie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
73967	Indicator cartografie; NK: 250 meter Volle middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
73970	Indicator cartografie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
73971	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
73972	Indicator cartografie; NK: 250 meter Volle middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
73973	Indicator cartografie; NK: 150 meter

CAI nummer	Omschrijving
	Volle middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
73974	Indicator cartografie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
73975	Indicator cartografie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
75166	Opgraving (1988, 1992, 1993); NK: 15 meter Mesolithicum: enkele silexfragmenten verspreid over het terrein, o.a. kernen op afslag, microklingen, kernrandkling Midden-Romeinse tijd: artisanale zone:; kuil met concentratie van metaalslakken in verband te brengen met koperverwerking (reiniging en legering) – Gebouw plattegrond van Romeinse houtbouw met grachtjes en greppels, vierpostenspijker, 5 eikenhouten waterputten (vulling: - WP I: o.a. aardewerk, beenderen van rund, bronzen ketel, maalstenen, fragmenten leren sandalen - WP II: o.a. benen mesheft in de vorm van een kat, aardewerk, gewicht in basaltlava, ijzeren hengsels van emmers - WP III: o.a. tubuli, aardewerk - WP IV: o.a. aardewerk, hark, fragmenten ijzeroven, delen blaaspijp - WP V: grotendeels vernield, o.a. bot, maalsteenfragmenten, aardewerk, 2 bronzen ketels Midden-Romeinse tijd: 4 brandrestengraven ten noorden van het bewoningsareaal, buiten de Romeinse gracht. Merovingische periode: enkele scherven Bron: Goderis, J. & Termote, J. 1986: Roeselare (W.-VI.): prospectie en vooronderzoek op het bedrijventerrein Haven, Archeologie 1986.1, 15. & Goderis, J. 2002: Bedrijventerrein Roeselare-Haven: archeologisch noodonderzoek 1986-1994, in Tentoonstelling, Geo-Archeologisch Kijken, Villa Eksternest, Zilverberg, 8 september-13 oktober 2002, p. 27-36.
76111	Toevalsvondst; NK: 250 meter Midden-neolithicum: gepolijste bijl uit een lichtgrijze silex, met donkergrijze vlekken , licht assymetrisch Bron: GODERIS J. 1990: Silex-werktuigen, gevonden te Roeselare in de jaren zestig, in Westvlaamse Archaeologica, 6, 2, p. 63.
76419	Opgraving (1987); NK: 15 meter Vroege middeleeuwen: fragmenten van gedraaid reducerend gebakken kookpotten met strakke uitstaande rand en rolstempelversiering op schouder, fragmenten met eenvoudig overgeslagen rand en versiering van ingedrukte puntenrijen. Bron: Westvlaamse archaeologica, 1985, 1: p. 28-36: Goderis, J., Recente Middeleeuwse bodemvondsten uit de stadskern van Roeselare en uit de nabijheid van de oude mandelbedding.
76420	Veldprospectie; NK: 15 meter

CAI nummer	Omschrijving
	Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht - In oorsprong enkelvoudige site met walgracht (vierhoekige ophoging) - (enkel nivellering waargenomen tijdens onderzoek) Bron: Goderis J., J. Termote 1987: Prospectie en vooronderzoek te Roeselare Bedrijventerrein Haven, in Westvlaamse Archaeologica, 3, 1, p. 29-36.
162339	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 meter Onbepaald: lichtere sporen of sporen met duidelijke uitloging, met een vagere aflijning en houtskoolspikkels. O.a. greppel en enkele kuilen (? , wordt niet vermeld in rapport, aanname op basis van foto's) Bron: Devroe A. & Claesen J. 2012, Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Roeselare - Izegemseardeweg, Archebo-Rapport 2012/07
211407	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 meter Nieuwe tijd: perceelsgreppels, kuilen Onbepaald: 2 houtskoolmeilers Bron: Demoen D., Gierts I. 2016: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Roeselare - Izegemseardeweg, BAAC- Vlaanderen Rapport nr. 169, Gent.
212645	Mechanische prospectie (2016); NK: 15 meter 18de eeuw: kuilen en greppels Onbepaald: paalkuil Bron: Vanhoutte C., Bartholomieux B. 2016: Archeologische opgraving Ardooie Boterstraat (prov. West- Vlaanderen). Basisrapport conceptversie.

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. het cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)

In de nabije omgeving van het onderzoeksterrein zijn een aantal erfgoedrelicten waarneembaar. Ten zuiden van het plangebied situeert zich een bouwkundig erfgoedgeheel. Het betreft de sociale woonwijk Mandelkwartier, een arbeiderswijk met ruim 300 woningen waaronder enkele rijkswachterswoningen, gebouwd tijdens het interbellum door de sociale huisvestingsmaatschappij De Mandel naar ontwerp van de Roeselaarse architecten Ernest Apers, Albert Callebert, René Doom, Valère Duyvewaardt, Franz Seroen en Alfons Van Coillie.

Ten zuidoosten hiervan situeert zich nog een bouwkundig erfgoedgeheel, met name de Bataviawijk, de eerste tuinwijk in België. De tuinwijk is getypeerd door voortuintjes en meerdere begraasde pleintjes, o.m. Schellebellestraat en Batavialaan alwaar Mariastandbeeld van 1966. Eenheid van woonwijk door materiaalgebruik, nl. geel-oranje baksteen. Regionalistische eenheidsbebouwing bestaande uit bouwblokken van minstens twee woningen van een bouwl. -soms gecombineerd met opkamers.

Overigens situeren zich in de nabijheid van het onderzoeksterrein een ruim aantal bouwkundige erfgoedrelicten.

1.4 Synthese

Voor dit dossier werd reeds een bekrachtigde archeologienota opgesteld met ID 3999. De huidige archeologienota kadert binnen een aanpassing van het verkavelingsplan. De oppervlakte, contour en locatie van het projectgebied bleef hierbij ongewijzigd.

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling aan de Kardinaal Cardijnlaan te Roeselare. De verkaveling omvat 15 loten voor ééngezinwoningen en is ca. 5921m² groot. Het terrein ligt momenteel braak en is ten dele bebost. Waar nodig zullen eerst rooi- en freeswerken moeten gebeuren voor de eigenlijke werkzaamheden aan kunnen vangen.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen in de zandleemstreek, op de rand van het alluvium van de Krommebeek. Aldus de Quartairgeologische kaart bestaat de ondergrond op het terrein uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen. De bodemkaart geeft het terrein weer als bebouwd, de omringende bodemtypes wijzen op een sediment bestaand uit zandleem. Deze éénduidige situatie impliceert dat eventueel aanwezige archeologisch resten reeds zichtbaar zijn onder de bouwvoor. Er is geen verwachting inzake afgedekte archeologische niveaus.

Historisch en cartografisch onderzoek wijst op een continu ruraal karakter van de planlocatie en haar omgeving. Er kan met zekerheid gesteld worden dat het terrein sinds de 2e helft van de 18e eeuw onder de ploeg ligt. Tijdens de Eerste Wereldoorlog lag het terrein in het Duitse achterland, loopgravenkaarten wijzen niet op de inrichting van defensieve structuren binnen de grenzen van het plangebied. Gelet op de nabijheid van het station van Roeselare, ca. 1km ten zuidwesten, is het niet uitgesloten dat in de omgeving schermutselingen hebben plaatsgevonden.

Op het plangebied of in de directe omgeving zijn geen archeologische waarden gekend. In de ruime omgeving zijn ten noordoosten en oosten van de planlocatie hoofdzakelijk laatmiddeleeuwse hoeves met walgracht gekend op basis van cartografische bronnen. Ten zuidoosten en zuidwesten zijn langsheen de Krommebeek in hoofdzaak Romeinse vindplaatsen gekend. Ook werd sporadisch materiaal uit het mesolithicum en/of neolithicum gerecupereerd.

Op basis van het landschappelijk kader en de gekende archeologische vindplaatsen kan afgeleid worden dat het archeologisch potentieel van het plangebied beduidend is. Het verwachtingspatroon bestaat uit klassieke sporenarcheologie, onder de teelaarde. Dit in acht genomen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

1.4.1.1 Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Momenteel zijn geen argumenten om aan te nemen dat delen van het terrein vrij zijn van archeologie. Mogelijk hebben de nodige rooi- en freeswerken een impact op eventueel aanwezig erfgoed, dit dient echter geëvalueerd te worden bij het terreinonderzoek. Verder bestaat het verwachtingspatroon uit archeologische resten, zichtbaar onmiddellijk onder de teelaarde.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017F304
Onderwerp	Roeselare Kardinaal Cardijnlaan
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	3
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Visualisatie van de geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	5
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosie per perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	DHMV
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	13
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Loopgravenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	December 1917

Plannummer	17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ministeriekaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1950-1970

Plannummer	18
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	23
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017

Plannummer	24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Cultuurhistorisch kader
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	23/06/2017